

Козма Георгиевъ

Баучеръ въ Смилево (споменъ)

Смилево, родното мѣсто на Дамянъ Груевъ, главната квартира на Илинденското въстание презъ 1903 г., бѣше много хубаво село, съ 400 красиви, свѣтли и просторни къщи, амфитеатрално наредени, групирани въ три махали, съ черкова, съ отлично наредено първокласно училище и съ петъ учителски сили.

Сегашното Смилево е като лицето на човѣкъ, който много е страдалъ, много е патилъ. То е орѣдѣло, а дето нѣкогашъ имаше къщи и кипѣше въ тѣхъ живото, радостъ и надежди, тамъ сега е обрасло съ трѣва и бурени. Нѣкогашното Смилево не е сегашното и не може да е, защото отъ тогава и до сега Македония бѣлъ день не видѣ и не си е отдѣхнала отъ непрекъснати беди, за да почне наново да цвѣти. То е разнебитено, защото две огнени вихрушки минаха надъ главата му и го опустошиха. Презъ 1903 г., следъ Илинденъ го опожариха турцитѣ „до кракъ“; а презъ 1906 г., м. августъ, когато собираше сили за отмора следъ люто нанесени рани, предъ неговитѣ печални останки, предъ неговия мъченически образъ, се яви внезапно една гръцко-турска банда и го нападна: изби 12 смилевчани и опожари 25 отъ новопостроенитѣ къщи.

Недѣля бѣше тогава, а на другия день, понеделникъ, Баучеръ, заедно съ трима английски журналисти, се отзова въ с. Смилево и спрѣ предъ още не изстиналитѣ трупове на касапски съсѣченитѣ 12 души, отъ които петима избити на едно мѣсто—въ селската кръчма. Ридаета женитѣ, плачеха децата. Тѣжна бѣше гледката — Баучеръ се просълзи. Всички видѣха, когато едри сълзи овлажиха неговитѣ бузи—сълзи на съчувствие и проклетие. Това се случи съ Баучеръ, синъ на единъ каленъ въ самообладание народъ, милъ покойникъ за всѣко македонско сърце! . . .

Нека свои и чужди знаятъ, че тогавашнитѣ негови сълзи сж и сега проклетие противъ сжщитѣ, които продължаватъ дѣлото на тогавашния бандитизъмъ! . . .

Баучеръ идваше отъ Битоля, дето току що бѣше пристигналъ отъ Лондонъ, за да ви-

ди съ очитѣ си, какво вършатъ съ македонскитѣ българи съединенитѣ сили на Цариградъ, Атина и Бѣлградъ — сили на мрака противъ свѣтлината; на тиранството противъ свободата! Той идваше тогава при насъ, като пратеникъ на европейската преса, която чрезъ него искаше да чуе истината за новитѣ опустошения и кланета устройвани въ земята ни, сега вече подъ знамето на кръста . . .

Свѣтътъ чу тая истина — Баучеръ, апостолтъ на македонската правда предъ чуждия свѣтъ, въ в. „Таймсъ“, живо описа видѣното и чутото въ с. Смилево и остро порица андартската акция, която горѣше и окървявяваше Македония подъ явния патронажъ на турцитѣ.

Много кръвъ бѣше изтекло отъ ранитѣ, които революционна Македония получи въ юначнитѣ илинденски бойове; отмаляла бѣше нейната снага отъ умора и напрежение, когато нахлуха отъ Атина и Бѣлградъ чети, за да изтрѣбватъ всѣки, който носѣше името борецъ—името македонски българинъ . . . Вилнѣше по нашата земя страшниятъ андартски бандитизъмъ, мизеренъ по подбуди, идея и целъ; безогледенъ при избора на жертви и средства за борба противъ ония, които се борѣха за право и башиния.

Баучеръ анкетира пакоститѣ на тая чума, която въ Загоричани изби богомолци; въ Зеленичево сватбари, а въ Смилево — празничари; видѣ и чу всичко лошо сторено отъ тая чума, която убиваше близкитѣ на ония, които като тѣхъ едно време се мъчеха да сломятъ султанското иго!

Баучеръ срещна при насъ много печаль, чу много ридания и разбра много тегла. Откликна се сърцето на великия човѣкъ, почувствува жалба и . . . отрони сълзи — сълзи на укоръ противъ всички сждбоносци въ свѣта, които търпятъ касапи и касапници надъ правото и съвестята на единъ народъ — Македонския народъ!

Средъ дебритѣ на светата обителъ почива Той, който винаги ще е живъ за македонца!

Поклонъ!

**Нѣма нищо по-дивно на свѣта отъ човѣкъ, който
знае съ мъжнество да търпи нещастията.**

Сенена